

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARTĂ ZALĂU

4700 - Zalău, județul Sălaj, strada Unirii, nr.9, telefon 060-612223, 612482, fax 060-661706
e_mail: muzeu@zalau.astral.ro

Cod fiscal: R-13889836
Cont: 501013889836
Trezoreria Zalău

Număr înregistrare _____

Studiu de fundamentare pentru definirea, instituirea și delimitarea zonelor protejate care cuprind patrimoniu arheologic

Comuna Dragu este amplasată în extremitatea sud-estică a Sălajului, la limita cu județul Cluj. Din punct de vedere geografic se plasează în zona de contact dintre Depresiunea Almaș – Agrij și Dealurile Șimișna-Gârbou. Este o zonă cu aspect colinar fragmentată de câteva cursuri de apă cu debit minor, ce alimentează cursul Almașului în zona Hida, unde se varsă în acest râu valea Ugruțului și Valea Dragului. Climatul este cel caracteristic zonei dealurilor joase cu o altitudine sub 500 m. Regimul pluviometric are un caracter continental, mai accentuat în această zonă a județului față de regiunea de la vest de Meseș. Teritoriul administrativ al comunei însumează 87, 91 km². Satele care aparțin comunei Dragu sunt: Adalin, Fântânele, Ugruțiu, Voivodeni, respectiv Dragu, centrul de comună.

Din zona localității Dragu și din satele ce aparțin comunei există numeroase mențiuni ale unor descoperiri arheologice, unele chiar din a doua jumătate a sec. al XIX-lea. O serie de piese au ajuns în colecțiile unor muzee din afara României, precum MNM din Budapesta, altele la Muzeul Național de Istorie a României din București sau la Muzeul de Istorie a Transilvaniei din Cluj. O serie de descoperiri au intrat după 1951 în colecția Muzeului Județean de Istorie și Artă din Zalău.

Din trei dintre cele cinci localități ale comunei provin descoperiri arheologice, menționate în literatura de specialitate.

Din localitatea **Dragu**, în literatura arheologică veche sunt menționate fosile de *Elephas primigenius* care ar fi fost descoperite în punctele „Pârău Podurilor” și „La

soci” (în *Értesítő az Erdélyi Múzeum–Egyesület Orvos-Természettudományi Szakosztályából*, XXVIII, 1903, 198). Acestea s-ar fi aflat în colecții private, precum col. Dr. Hönz Kálmán , respectiv colecția E. Orosz. Cele două puncte toponime au fost identificate pe teren. Există două pâraie cu acest nume, care-și trag obârșia din izvoare aflate la limita nordică a platoului numit „Poduri”. Ambele se varsă în Valea Dragului, însă cel mai probabil, cel unde au fost descoperite vestigiile de paleofaună este cel de-al doilea, din apropierea satului (**punctul 1 pe plan**). Aici, terenul foarte accidentat și panta înclinată au permis torentului să sape adânc în sol până la o adâncime de 10-15 m, de unde eventual au putut fi recuperate fosilele menționate.

Două toporașe de piatră aflate în colecția Szikszay și ajunse ulterior, în colecția Colegiului reformat Wesselényi din Zalău au fost descoperite în zona localității Dragu. Nu se cunoaște însă locul exact al descoperirii. Probabil aceste două piese din piatră șlefuită ce provin de la Dragu sunt cele intrate în colecția MJIA Zalău sub nr. de inventar RSI 7 și 8.

Două așezări preistorice sunt menționate de I. Marțian în punctele „Bulbuc” și „Poduri” (nu se menționează dacă are vreo legătură cu toponimul „Pârâu Podurilor” anterior pomenit – în **Gy. Marțian, *Archaeologisch-prähistorische Repertorium Siebenbürgens***, Mitt. d. Anthr. Gesch. in Wien, XXXIX [N.F. IX], 1909 și **I. Marțian, *Repertoriu arheologic pentru Ardeal***, Bistrița, 1920). Punctul „Poduri” (**punctul 2 pe plan**) se află la cca. 1 km sud de sat, în locul unde se întâlnește vechiul drum ce duce la Cluj cu cel nou. Este un platou imens, cu o suprafață de câteva zeci de hectare și cu inclinare nord-sud. La poalele platoului, către Valea Dragului, se află cel puțin 2-3 izvoare active și actualmente. Pe baza materialului arheologic aflat în colecția MNIT Cluj Napoca, așezarea aparține epocii neolitice.

Punctul „Bulbuc” (**punctul 3 pe plan**) se află la cca. 3 km sud de satul Dragu. Este o terasă lungă de cca. 1 km care coboară dinspre platoul „Lespezi” către Valea Dragului. Lateral este delimitată de „Valea Lespezi”, respectiv de una dintre cele două văi care poartă numele de „Valea Podurilor”, iar frontal curge „Valea Dragului”. Situl arheologic are o suprafață de 10-15 ha și a fost locuit în mai multe epoci istorice, respectiv în neolitic, eneolitic și neolitic final, în perioada mijlocie și târzie a epocii bronzului și în epoca romană, probabil și post-romană, precum și în evul mediu timpuriu.

Materialul, aflat în colecția muzeului din Zalău (MJIA Zalău) a fost adunat cu ocazia unei periegeze efectuată în anul 1974 și este inventariat la nr. 9/1974 din registrul de creștere a colecțiilor. Materialul reprezentativ pentru perioadele menționate a fost adunat însă cu ocazia periegezelor efectuate recent pentru identificarea punctelor arheologice.

Un alt punct cu vestigii arheologice cunoscut de multă vreme este cel de „Lespezi”, de unde sunt menționate de către M. Roska vestigii materiale atribuite eneoliticului (cf. **M. Roska, Erdély Régészeti Repertórium**, Cluj, 1942, p. 69, nr. 66; **Z. Kalmar, O așezare Tiszapolgár la Dragu (Contribuții la geneza culturii Tiszapolgár în județul Sălaj și în zonele învecinate)** în Acta MP, VIII, 1984, p. 105-109.). Tot de aici provin materiale neolitice de factură Criș, iar în colecția MJIA Zalău există ceramică din eneoliticul final (cultura Coțofeni), din perioada târzie a epocii bronzului, respectiv din epoca romană. Zona „Lespezi” (**punctul 4 pe plan**) aflat la est de „Poduri” este un platou cu o înclinare similară primului. Se află mai sus de punctul „Bulbuc”. Materialele ceramice de factură Tiszapolgár menționate de către Z. Kalmar ca provenind din punctul „Vârful Țighiletului (corect Țigletului) au fost descoperite de fapt în punctul „Lespezi”.

Din punctul „Gerniszeg” (probabil un toponim maghiarizat în momentul înscrierii piesei în registrul de inventar al Muzeului Ardelean) provine un topor plat de cupru, de tip Altheim. Piesa se află în colecția MNIT Cluj Napoca (cf. **Beșliu-Lazarovici-Olariu, O piesă de cupru din Sălaj și câteva probleme teoretice privind analizele de cupru preistoric în muzeul din Cluj**, în Acta MP, XVI, 1992, p. 97-128). Fiind vorba despre o descoperire întâmplătoare, neverificată, este imposibil de precizat caracterul sitului. Pe baza analizei metalografice a piesei s-a precizat că este vorba despre un aliaj de cupru-arsen, ceea ce presupune existența în acest loc a unei stațiuni arheologice din eneoliticul târziu sau perioada timpurie a epocii bronzului când acest aliaj de cupru-arsen este utilizat foarte frecvent pentru realizarea unor piese. Acest punct nu a putut fi identificat pe teren, deoarece nici locuitorii satului nu cunosc respectivul toponim.

În partea sudică a satului, în punctul „Părăscuța” aflat la cca. 200 m de ultimele case din sat, pe partea dreaptă a drumului către jud. Cluj (**punctul 5 pe plan**), în anul 1983 a fost descoperit un depozit de bronzuri compus din trei celturi. Piesele au fost depuse într-un vas de lut din care s-au păstrat doar câteva fragmente. Depozitul se datează la începutul primei epoci a fierului (Ha B, cf. **T. Soroceanu, É. Lakó, Der**

zweite Depotfund von Dragu, kr. Sălaj. Zu den Tüllenbeildepotfunden in Rumänien. , în *Bronzefunde aus Rumänien, PAS, 1995, p.187-195*). Este posibil ca în acest punct să existe o zonă de depuneri votive de piese de metal, deoarece este o zonă cu izvoare, iar în epoca bronzului și la începutul primei epoci a fierului, practica depunerilor rituale de piese de metal în apropierea unor surse de apă este foarte frecventă.

Dintr-un loc neprecizat din hotarul localității Dragu provine un alt depozit de piese de bronz compus din două celturi, un topor de luptă cu disc și spin și un vârf de lance. O sabie cu mânerul în formă de cupă și o piesă în formă de halebardă, ambele din bronz au fost descoperite, deasemenea în zona localității. Locul exact al descoperirii nu se cunoaște însă.

Relativ numeroase sunt și descoperirile de epocă romană din această zonă aflată la mică distanță de frontiera romană de pe Culmea Meseșului. În punctul „*Pusta Mică*” (**punctul 6 pe plan**) aflat la 4 km sud de localitate și la 4 km de dealul „*Lespezi*” au fost descoperite fragmente de tegule, ceramică, monete și o statuie a lui Jupiter (cf. **D. Tudor, Orașe, sate și târguri în Dacia Romană**, București, 1968, p. 235). Din acest punct sunt menționate și urme de locuire mai vechi decât perioada sec. II – III d. Hrs. și anume din neolitic, perioada culturii Criș.

În punctul „*Zăpodia de la piatră*”, (**punctul 7 pe plan**) aflat la circa 1 km nord-est de sat, lângă drumul spre Voievodeni, pe partea stângă a drumului au fost descoperite vestigiile unei *villae rusticae* din epoca romană. De aici provin fragmente ceramice romane, precum și un vultur sculptat în piatră. Există și dovezi de locuire mai vechi, din epoca neolitică (cf. **D. Tudor, op.cit.**, p. 235). Cu ocazia cercetării efectuate la fața locului au fost descoperite doar vestigii (fragmente ceramice) eneolitice. Situl se întinde pe terasa văii Voievodeni, la N pornind de la aproximativ 50m liziera pădurii, la S este mărginit de drumul Dragu-Voievodeni, fiind traversat de la N-S de un pârâu cu debit variabil, Zapodea. La V situl se întinde încă 100 de m de pârâu, iar la E aproximativ 200m de la pârâul Zapodea. Aria de protecție este stabilită între liziera pădurii la N, valea Voievodeni la S, 300 m de pârâul Zapodea la V și 300 la E.

În punctul „*Țibenea*” sau „*Dâmbul Țibeniei*” pe malul stâng al văii Dragului, sub pădure, la 50 m de liziera pădurii, în dreapta șoselei Hida – Dragu a fost descoperit un fragment de monument funerar roman (*aedicula*). Este vorba despre terasa înaltă a Văii

Dragului, zonă cuprinsă între liziera actuală a pădurii la S-SV și cursul Văii Dragului la N. La E este mărginit de la un pârau cu debit variabil (în funcție de precipitații)-CORȚA Zona de protecție asitului se întinde între pâraul Corța la E, valea Dragului la N, liziera pădurii la S, o suprafață de aproximativ 5 ha. În dreptul fântânii, numită „*Fântâna Popii*” aflată pe partea dreaptă a drumului Hida-Dragu, dincolo de vale se află limita a trei terase înalte (**punctul 8 pe plan**) care coboară spre Valea Dragului. Pe toată această zonă, cu o suprafață de circa 5-6 ha apar materiale arheologice preistorice, din epoca romană și probabil evul mediu timpuriu. Probabil în acest punct există o necropolă romană care poate fi legată, ipotetic de una dintre așezările contemporane descoperite, dar încă necercetate de pe raza localității actuale. Fragmentul funerar roman se păstrează în colecția MJIA Zalău și este inventariată sub nr. de inventar C.C. 3 / 1978.

Din localitatea **Ugruțiu** cunoaștem mai puține descoperiri. Din punctul „*Tufoi*” provine un topor de piatră cu perforație pentru înmănușare. Piesa se află în colecția MJIA Zalău și este înregistrată sub nr. de inventar C.C. 10/1977. Punctul „*Tufoi*” este un promontoriu prelung, relativ îngust aflat la sud-sud-vest de sat (**punctul 9 pe plan**). Actualmente este pășune. Spre vest, aproximativ din locul de unde pornește promontoriul, într-o zonă cu izvoare există o movilă, probabil artificială. Cu ocazia cercetărilor recente nu am aflat materiale arheologice.

În colecția MNIT Cluj Napoca, provenind din vechea colecție EMER, se păstrează două topoare de cupru dintre care unul aparține tipului Mezökeresztes, iar celălalt tipului Pločnik. Se presupune, deși nu există date concrete, că cele două piese ar fi fost descoperite împreună și ar fi vorba în acest caz despre un depozit. Locul descoperirii este necunoscut.

În colecția Orosz E. se aflau fosile de *Cervus elaphus fossilis*. Locul descoperirii nu este cunoscut, însă M. Roska precizează că fosilele au fost descoperite în localitatea Voivodeni. Într-o vie din această localitate (toponimul nu este precizat) a fost descoperit un topor de cupru ce aparține tipului Cotiglet.

În punctul numit „*Horhaje*” aflat la cca. 4 km sud-sud-est de sat, între cele două ramificații ale drumului ce merge către cătunul Codreni a fost descoperit în 1964 un tezaur monetar compus din 209 monete dyrrachiene de argint și imitații. Tezaurul a fost achiziționat de către MIT Cluj Napoca (cf. **E. Chirilă, Tezaurul de monede Dyrrachiene**

de la Voivodeni, în *Apulum*, 7, 1968, 123-144). Fiind vorba de un tezaur nu se impune o zona de protecție.

Dr. Ioan Bejinariu